

TELEKOMUNIKACIJE

1.78

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
<p>Unapređenje propisa i njihovog tumačenja u oblasti izgradnje infrastrukture i zaštite od nejonizujućeg zračenja:</p> <p>a) izdavanje smernica lokalnim samoupravama od strane Ministarstva za zaštitu životne sredine doprinelo bi prestanku prekomernog pozivanja i paušalnog tumačenja načela zabrane izlaganja izvoru nejonizujućeg zračenja i načela srazmernosti iz Zakona o zaštiti od nejonizujućeg zračenja od strane lokalnih sekretarijata za zaštitu životne sredine;</p> <p>b) u saradnji sa Ministarstvom građevinarstva i infrastrukture i Ministarstvom državne uprave i lokalne samouprave potrebno je izvršiti edukaciju stručnih službi u lokalnim samoupravama, u cilju uklanjanja prostornih ograničenja za izgradnju i postavljanje mobilne telekomunikacione infrastrukture;</p> <p>c) u skladu sa uporednom praksom razvijenih zemalja EU, kao što su Nemačka i Finska, ali i zemalja iz regiona (npr. Hrvatska), predlažemo da se telekomunikacioni objekti mobilne telefonije izuzmu sa Liste 2 Uredbe o utvrđivanju liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Lista projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu, kako bi umesto izrade procene uticaja na životnu sredinu za svaku pojedinačnu baznu stanicu, bilo dovoljno da se pre njenog puštanja u rad lokalnoj samoupravi dostavi obaveštenje o postavljanju bazne stanice zajedno sa relevantnim tehničkim podacima, kao i merenje nakon puštanja stanice u rad, pri čemu lokalna samouprava ima mogućnost inspekcijuskog nadzora.</p> <p>d) ukidanje pojma „izvora od posebnog interesa“, s obzirom da je za sve izvore neophodno kontrolno merenje, pa nema razloga izdvajati izvore od posebnog interesa;</p> <p>e) ukidanje ograničenja za bazne stanice (posebno za one tipa roof top) iz urbanističkih planova, u smislu minimalno potrebne udaljenosti gde mogu da se postave bazne stanice u odnosu na susedne objekte, s obzirom da za to ne postoji nikakvo utemeljenje u propisima koji regulišu oblast zaštite od nejonizujućeg zračenja.</p>	2019			√
Zajednička saradnja države i industrije pri izboru modela i perioda javnog nadmetanja radio-frekvencijskog spektra namenjenog za razvoj 5G tehnologije – operatori predlažu i zalažu se za jednostavan model aukcije u cilju prodaje onih opsega koji su najpotrebniji iz perspektive tehnologija koje se koriste i zahteva tržišta.	2019		√	
Usvajanje novog Zakona o elektronskim komunikacijama i ostavljanje dovoljnih rokova za implementaciju prepaid registracije korisnika i drugih novina iz zakona.	2017	√		

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Revizija rezultata i priprema novih strateških dokumenata za predstojeći period, u pogledu elektronskih komunikacija, informacionog društva i razvoja mreža nove generacije, uz aktivno učešće operatora u procesu.	2018		√	
Prilikom pregovora o međunarodnim sporazumima iz domena elektronskih komunikacija, potrebno je organizovati proces javnih konsultacija i u njega uključiti predstavnike industrije, kako bi se sagledale tehničke specifičnosti, rokovi i finansijske implikacije u cilju povećanja predvidljivosti poslovanja.	2019			√
Usvajanje Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o prenosivosti broja za usluge koje se pružaju preko javnih mobilnih komunikacionih mreža i Pravilnika o izmenama i dopunama Pravilnika o prenosivosti broja u javnim telefonskim mrežama na fiksnoj lokaciji u što kraćem roku.	2019			√
Omogućavanje pružanja usluge javnih elektronskih komunikacionih usluga na fiksnoj lokaciji korišćenjem CLL tehnologije na području Republike Srbije, bez ograničenja.	2018	√		
Aktivnija uloga Vlade u cilju suzbijanja teorija zavere i lažnih vesti o 5G tehnologiji, u cilju sprečavanja napada i ometanja rada kritične telekomunikacione infrastrukture neophodne za pružanje osnovnih usluga elektronskih komunikacija, kao što su govorna usluga i pristup internetu.	2020		√	
Izdavanje pozitivnog mišljenja Narodne banke Srbije o pružanju usluge Direct Carrier Billing po EU modelu, u cilju omogućavanja direktne naplate digitalnih sadržaja sa Google Play i Apple Store-a posredstvom telekomunikacionih operatora po EU modelu.	2019			√

Pandemija bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 je i u 2021. godini imala značajan uticaj na poslovanje i aktivnosti operatora elektronskih komunikacija u Republici Srbiji. Operatori elektronskih komunikacija su nastavili aktivnosti usmerene ka bržoj i sveobuhvatnijoj digitalnoj transformaciji društva, koja je dodatno podstaknuta izbegavanjem kontakata usled zdravstvenih rizika i očekivanjima i potrebama građana i privrede za vreme trajanja pandemije da se većina usluga može realizovati na daljinu. U drugoj polovini 2021. godine, nakon stabilizacije epidemiološke situacije, primetno je postepeno vraćanje aktivnosti u redovnije tokove na nivou industrije telekomunikacija.

Nova Vlada Republike Srbije formirana je 28. oktobra 2020. godine, a Upravni odbor Regulatorne agencije za elektronske komunikacije i poštanske usluge je na sednici od 12. avgusta 2020. godine izabrao novog direktora RATEL-a. Takođe, Narodna skupština Republike Srbije je na sednici

održanoj 11. marta 2021. godine donela Odluku o izboru predsednika, zamenika predsednika i članova Upravnog odbora Regulatorne agencije za elektronske komunikacije i poštanske usluge.

STANJE

Unapređenje postojećeg regulatornog okvira i njegovo usaglašavanje sa potrebama operatora i korisnika, uz usklađivanje sa regulatornom praksom Evropske unije od ključnog je značaja za dalji razvoj tržišta elektronskih komunikacija u Republici Srbiji.

U prvoj polovini 2021. godine započeta je izrada novog teksta Nacrta Zakona o elektronskim komunikacijama koji će u najvećoj meri biti usklađen sa odredbama EU Direktive o evropskom zakoniku o elektronskim komunikacijama (European Electronic Communications Code). Radi izrade nacrta zakona, Ministarstvo trgovine, turizma i tele-

komunikacija je formiralo radnu grupu u koju su uključeni predstavnici Saveta stranih investitora i drugih poslovnih udruženja u čijem radu aktivno učestvuju operatori elektronskih komunikacija. Usvajanje novog Zakona o elektronskim komunikacijama predstavlja preduslov za dalji rast i razvoj ne samo industrije elektronskih komunikacija već i za dalju digitalnu transformaciju društva i ekonomije naše zemlje.

Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija je u prva tri kvartala 2021. godine započelo sprovođenje prve faze projekta zajedničke izgradnje širokopolasne komunikacione infrastrukture u ruralnim predelima Republike Srbije, organizujući tri javna poziva za izbor operatora elektronskih komunikacija za sprovođenje pomenutog projekta, čija je faza izgradnje predviđena od početka druge polovine 2021. do kraja prve polovine 2022. godine.

Jedan od preduslova za ubranu digitalizaciju su aktivnosti koje treba da omoguće razvoj i izgradnju 5G mreža u Republici Srbiji. Imajući u vidu da su procesi prethodno odloženi usled pandemije korona virusa, Savet stranih investitora izražava očekivanje da će pripreme za održavanje i sama aukcija biti sprovedeni do kraja 2021. ili početkom 2022. godine, na transparentan i efikasan način, kako bi se stvorili optimalni uslovi za održivu izgradnju i investiranje u 5G infrastrukturu širom Srbije u što kraćem roku nakon okončanja javnog nadmetanja i sticanja licenci.

Radi pripreme za sprovođenje aukcije, RATEL je sredinom godine objavio Javni poziv za prijavu lica koja nameravaju da koriste radio-frekvencije iz radiofrekvencijskih opsega 700 MHz, 900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz i 3500 MHz, kako bi se utvrdila zainteresovanost poslovnih subjekata ne samo za frekvencijske opsege čija će primarna namena biti 5G već i za preostale delove spektra na kojima rade postojeće tehnologije.

Za to je potrebna infrastruktura i pronalaženje modela/obrasca zajedničkog delovanja države i industrije na prevazilaženju postojećih barijera. I u 2021. godini operatori se suočavaju sa poteškoćama vezanim za izgradnju baznih stanica. Problemi koji otežavaju postavljanje i izgradnju baznih stanica usled neadekvatnog tumačenja i primene propisa iz oblasti zaštite životne sredine, kao i ograničenja u aktima lokalnih samouprava koji uređuju prostorno planiranje, zahtevaju unapređenje kapaciteta

državne uprave po pitanju tumačenja regulative u oblasti propisa za zaštitu životne sredine i njihovu primenu od strane jedinica lokalne samouprave u postupku procene uticaja na životnu sredinu. Savet stranih investitora ističe potrebu za rešavanjem ovih problema, imajući u vidu da je uklanjanje barijera za efikasnu izgradnju baznih stanica od ključnog značaja za predstojeći razvoj 5G mreža u Republici Srbiji.

Barijere u pogledu izgradnje baznih stanica odnose se pre svega na manjkavost propisa i pravnog osnova za sprovođenje postupka procene uticaja na životnu sredinu, odnosno izrade Studije o proceni uticaja na životnu sredinu za postavljanje svake pojedinačne bazne stanice, kao i nedovoljno precizne odredbe kojima se preciznije definiše „izvor od posebnog interesa“:

- paušalno tumačenje Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja i prekomerno pozivanje na načelo zabrane izlaganja izvoru nejonizujućeg zračenja i načelo srazmernosti od strane lokalnih sekretarijata za zaštitu životne sredine;
- proizvoljno tumačenje značenja i neadekvatna definicija izvora od posebnog interesa, što u praksi dovodi do toga da se zabranjuje postavljanje baznih stanica koje su klasifikovane kao izvori od posebnog interesa;
- proizvoljno unošenje ograničenja u urbanističke planove, u kojima se utvrđuju minimalno potrebne udaljenosti gde mogu da se postave bazne stanice u odnosu na susedne objekte, iako za to ne postoji nikakvo utemeljenje u zakonu koji reguliše oblast zaštite od nejonizujućeg zračenja;
- iako Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu ne nameće obavezu izrade Studije o proceni uticaja na životnu sredinu za postavljanje svake pojedinačne bazne stanice, u praksi lokalni sekretarijati za zaštitu životne sredine gotovo uvek zahtevaju izradu ove procene (napominjemo da su u Srbiji ograničenja dozvoljenog nivoa elektromagnetnog polja nekoliko puta stroža nego u zemljama članicama Evropske unije, a da su stvarne vrednosti nivoa elektromagnetnog polja izmerene na terenu često i desetstruko ispod maksimalno dozvoljenih vrednosti).

Povodom ovih problema, a pre svega u vezi sa prostornim ograničenjima u planskim dokumentima, u avgustu 2020. godine, u Vladi Republike Srbije, uz prisustvo predstavnika Grada Beograda, održan je sastanak Radne grupe za ispunjavanje preporuka iz Bele knjige. Na navedenom sastanku

iskazana je spremnost za rešavanje navedenog problema i postignuta saglasnost u vezi sa uklanjanjem prostornih ograničenja u Planu generalne regulacije (PGR) Grada Beograda. U avgustu 2021. Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija osnovalo je Stručnu grupu Vlade za unapređenje regulatornog okvira za postavljanja baznih stanica mobilne telefonije.

Od 1. jula 2021. godine započela je poslednja faza primene Sporazuma o snižavanju cena usluga rominga u javnim mobilnim komunikacionim mrežama u regionu Zapadnog Balkana, što podrazumeva implementaciju RLAH („roam like at home“) principa. U skladu s tim došlo je do ukidanja dodatne naknade za roming na maloprodajnu cenu usluga koju korisnici plaćaju u domaćem saobraćaju, tako da korisnici koriste usluge u regionalnom romingu pod istim uslovima kao u domaćoj mreži, uz primenu politike primerenog korišćenja.

Na osnovu predloga resornog Ministarstva, Vlada RS je usvojila Strategiju razvoja informacionog društva i informacione bezbednosti u Republici Srbiji za period od 2021. do 2026. godine i Akcioni plan za realizaciju Strategije razvoja informacionog društva i informacione bezbednosti u Republici Srbiji za period od 2021. do 2023. godine.

Krajem 2020. i početkom 2021. godine, Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija realizovalo je javni poziv za izbor operatora elektronskih komunikacija za sprovođenje projekta zajedničke izgradnje širokopojasne komunikacione infrastrukture u ruralnim predelima Republike Srbije, za koje nije postojao komercijalni interes operatora za ulaganje u mrežu. Tokom februara 2021. godine Ministarstvo je donelo odluku o izboru operatora za sprovođenje 1. faze projekta zajedničke izgradnje MID-DLE MILE segmenta u 89 naselja, koji će biti u vlasništvu Ministarstva. Raspisan je i poziv za sledeću fazu izgradnje širokopojasne mrežne infrastrukture u 555 naselja, čime bi do 90.000 domaćinstava u ruralnim predelima Republike Srbije dobilo pristup internetu maksimalne brzine ne manje od 100 Mb/s.

Narodna skupština RS je u septembru 2021. godine usvojila Zakon o zaštiti potrošača, skoro dve godine nakon održane javne rasprave i nakon formiranja nove Vlade 28. oktobra 2020. godine.

POBOLJŠANJA

Aktivnosti na donošenju novog Zakona o elektronskim

komunikacijama predstavljaju značajan doprinos poboljšanju regulatornog okvira u skladu sa potrebama tržišta i dinamikom razvoja novih tehnologija. Potrebno je istaći da je kroz formiranje i aktivnosti Radne grupe za izradu ovog propisa obezbeđen visok stepen transparentnosti i uključenosti operatora u proces izrade novog zakona. Operatori su bili u prilici da daju svoj doprinos unapređenju pravnog okvira koji će obezbediti dalji rast i razvoj tržišta elektronskih komunikacija.

U toku je postupak formiranja stručne grupe Vlade Republike Srbije za unapređenje administrativnih uslova i sprovođenje regulatorne reforme u oblastima od značaja za postavljanje radio baznih stanica mobilne telefonije. Primarni cilj stručne grupe jeste razmatranje relevantnih propisa i administrativnih postupaka za postavljanje radio baznih stanica i predlaganje izmena propisa i opštih akata sa ciljem smanjenja administrativnih barijera. Od stručne grupe se očekuje da razmatra stručna obrazloženja i predloži izmene Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja, kao i izmenu regulative o izvorima nejonizujućeg zračenja, u skladu sa preporukama EU i ICNIRP (Pravilnika o izvorima nejonizujućih zračenja od posebnog interesa, vrstama izvora, načinu i periodu njihovog ispitivanja, kao i Pravilnika o granicama izlaganja nejonizujućim zračenjima), zatim da preispita osnovanost za propisivanje metričkih ograničenja za izgradnju radio baznih stanica u planskim dokumentima, i da nastoji da dalje unapredi objedinjenu elektronsku proceduru kroz uvođenje posebne elektronske procedure za evidenciju izvora nejonizujućeg zračenja.

Aktivnosti u vezi sa pripremom za omogućavanje primene 5G tehnologije u Republici Srbiji predstavljaju napredak u razvoju tržišta i stvaranju preduslova za digitalnu transformaciju društva za čiju realizaciju je potrebna infrastruktura zasnovana na tehnologijama nove generacije. Jedna od tih aktivnosti je i sprovođenje Javnog poziva za prijavu lica koja nameravaju da koriste radio-frekvencije iz radio-frekvencijskih opsega 700 MHz, 900 MHz, 2100 MHz, 2600 MHz i 3500 MHz i donošenje podzakonskih akata u vezi sa korišćenjem radio-frekvencijskog spektra.

Savet izražava očekivanje da će u budućem periodu uslediti izbor jednostavnog modela javnog nadmetanja za radio-frekvencijski spektar namenjen za razvoj 5G tehnologije (a ne kombinovane aukcije koje bi obuhvatile blokove spektra različitih opsega), koji će otvoriti prostor za

neophodne investicije u izgradnju mreže i uvođenje inovativnih poslovnih modela. Takođe, izražava se očekivanje da će priprema za održavanje i sama aukcija biti sprovedeni do kraja 2021. ili početkom 2022. godine, u skladu sa prethodnim najavama.

U toku 2021. godine započeta je saradnja sa Kabinetom premijerke i Kancelarijom za informacione tehnologije i elektronsku upravu sa mobilnim operatorima, koja se realizuje posredstvom Saveta stranih investitora. Cilj saradnje je što masovnije korišćenje digitalnog identiteta građana zasnovanog na šemi elektronske identifikacije Kancelarije za informacione tehnologije i elektronsku upravu, koji bi ovim putem mogli da koriste ne samo 98% usluga elektronske uprave već i zaključuju telekomunikacione ugovore na daljinu.

RATEL je u junu 2021. godine doneo novo rešenje o uslovima pod kojim se dozvoljava pružanje elektronskih komunikacionih usluga na fiksnoj lokaciji putem javne mobilne mreže, korišćenjem CLL tehnologije na celoj teritoriji Republike Srbije, u svim mestima, bez ograničenja u pogledu broja stanovnika.

Omogućavanje ove usluge predstavlja napredak u vezi sa pružanjem usluga elektronskih komunikacija na tehnološki neutralnoj osnovi u područjima gde ne postoji ekonomski interes za izgradnju fiksnih elektronskih komunikacionih mreža. Savet stranih investitora pozitivno ocenjuje odluku RATEL-a kojom je omogućena upotreba CLL tehnologije bez geografskih ograničenja.

Savet stranih investitora pozdravlja izbor novog Upravnog odbora RATEL-a koji u novom sazivu ima veći broj eksperata iz šireg sektora i oblasti od značaja za industriju telekomunikacija.

PREOSTALI PROBLEMI

Nakon brojnih tehničkih izazova u implementaciji RLAH+ režima u regionu Zapadnog Balkana 2019. godine, jedna od ključnih preporuka Saveta je da se prilikom pregovora o međunarodnim sporazumima pravovremeno konsultuju predstavnici industrije, što se nije desilo u slučaju potpisivanja Memoranduma o smanjenju međunarodnih tarifa za roming između Srbije i Grčke u maju 2021.

Polazeći od regulatorno-pravnih barijera na strani EU za zaključenje roming sporazuma između EU i regiona Zapa-

dnog Balkana, postoji rizik uvođenja obaveze jednostranog smanjenja cena operatorima koji posluju u regionu Zapadnog Balkana, uz odsustvo recipročne implementacije od strane operatora iz EU.

I pored ogromnog doprinosa tokom aktuelne zdravstvene krize, u istom periodu, mobilni operatori se susreću sa nezapamćenom negativnom kampanjom i velikim brojem neosnovanih tvrdnji o navodnoj vezi između infrastrukture mobilnih operatora, 5G baznih stanica i aktuelne pandemije. Ova iracionalna pojava dovodi do ogromnih problema na terenu, koji se prvenstveno odnose na ometanje radova na izgradnji i održavanju baznih stanica. Time lažne vesti i teorije zavere utiču na dostupnost i kvalitet mobilnih mreža i servisa, dovode do kašnjenja radova, povećanja troškova i nanose značajnu štetu operatorima. Kao posledica toga, građani su uskraćeni ne samo za uobičajeno korišćenje mobilne telefonije već i za životno važne pozive ka hitnim službama, dok se istovremeno smanjuje efikasnost rada privrede i javnih službi. Ovim povodom mobilni operatori su se već obratili Vladi, i očekujemo da će u narednom periodu država preduzeti sve mere da zaštiti kritičnu telekomunikacionu infrastrukturu. Takođe, smatramo da je veoma važno da državne institucije aktivno doprinesu naučno utemeljenoj edukaciji stanovništva o zdravstvenim aspektima telekomunikacionih tehnologija, te podizanju svesti građana o primeni 5G tehnologije sa stanovišta pozitivnog uticaja na ekonomiju zemlje i kvalitet života. U tom smislu, nadamo se da će Stručna grupa Vlade za unapređenje regulatornog okvira za postavljanja baznih stanica mobilne telefonije, osnovana u avgustu 2021. godine, rešiti opisane probleme.

Neophodno je usvajanje novog Zakona o širokopoja-sonoj infrastrukturi (usklađen sa Direktivom 2014/61/EU o merama za smanjenje troškova postavljanja elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina, kao i sa Direktivom 2018/1972 o Evropskom zakoniku o elektronskim komunikacijama), koji će posebno regulisati pitanja poput koordinacije tekućih i planiranih građevinskih radova i javnog objavljivanja podataka o radovima u realnom vremenu putem single information point-a (javnog portala u nadležnosti tela javnog sektora); uređivanja prava pristupa operatora objektima u javnoj svojini i uslova korišćenja javnih objekata i javne infrastrukture za potrebe smeštaja telekomunikacione infrastrukture, npr. bežičnih pristupnih tačaka kratkog dometa (WAS/RLAN mreža); kao i na detaljan način definisati prava korišćenja i pristupa infrastrukturi.

Preostaje problem da se postupak postavljanja i unapređenja kapaciteta (upgrade) radio baznih stanica mobilne telefonije učini optimalnijim i efikasnijim, što podrazumeva liberalizaciju izdavanja dozvola, odnosno prelazak iz komplikovanog administrativnog sistema izdavanja dozvola u sistem evidentiranja (notifikacije) putem jedinstvene kontaktne tačke (tzv. „single point of contact“) u vidu javnog portala u nadležnosti RATEL-a, kojim će se uspostaviti sistem obaveštavanja o postavljenoj RBS na određenoj lokaciji i na kom bi se objavljivala obavljena nezavisna merenja kumulativnog elektromagnetnog zračenja na relevantnoj lokaciji, kao dokaz da je operator ispoštovao propisane granice izlaganja – i to za sve, a ne samo za izvore od posebnog interesa. Da bi prethodno bilo moguće, neophodno je da se izmeni Uredba o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja (Lista I) i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu (Lista II) tako što će se telekomunikacioni objekti u potpunosti isključiti iz Liste II. Dodatno, neophodno je ukinuti nadležnosti JLS – sekretarijata za ZŽS, osim u delu inspekcij-skog nadzora po Zakonu o zaštiti od nejonizujućih zračenja. Takođe, potrebno je razmotriti značajniju ulogu RATEL-a, koji ima i stručne kapacitete i ključna ovlašćenjima prema operatorima elektronskih komunikacija, kao i iskustva sa uspostavljanjem sličnih portala. Ako se ovome dodaju i ovlašćenja inspekcije za zaštitu životne sredine, smatramo da se na ovaj način postiže i efikasna zaštita javnog interesa i optimizacija postupka i troška, što je i preporučeno Direktivom 2014/61/EU o merama za smanjenje troškova postavljanja elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina.

Neophodno je da se ukine izdavanje formalne dozvole za korišćenje radio-frekvencija u okviru licenciranog radio-frekvencijskog spektra (stečenog po osnovu javnog nadmetanja) koja se odnosi na naknadu za izdavanje i produženje pojedinačne dozvole za korišćenje radio-fre-

kvencije za radio baznu stanicu u određenoj elektronskoj komunikacionoj službi. Naime, kada je reč o tzv. „licenciranom“ radio-frekvencijskom spektru za mobilnu telefoniju, prethodno je već izdata pojedinačna dozvola za korišćenje iste radio-frekvencije po sprovedenom postupku javnog nadmetanja i jednokratna naknada iz člana 89. i 90. Zakona o elektronskim komunikacijama je plaćena. Pored ovoga, operator plaća godišnju naknadu za korišćenje radio-frekvencijskog spektra prema Zakonu o naknadama za korišćenje javnih dobara, prilog 16, tačka 2.

Direct Carrier Billing (DCB) kao najjednostavniji, globalno rasprostranjen način kupovine aplikacija sa platformi kao što je Google Play, još uvek nije omogućen u Srbiji. DCB podrazumeva kupovinu digitalnih sadržaja za mobilne uređaje na način da se naplata tih sadržaja obavlja posredstvom zaduženja korisnika za telekomunikacione usluge kod njegovog mobilnog operatora. Ovaj model već godinama funkcioniše u Evropskoj uniji, uključujući tu i zemlje regiona, s obzirom na to da Payment Services Directive (PSD1 i PSD2) predmetnu transakciju prepoznaju kao izuzetak od platnih usluga.

Usvojen je novi Zakon o zaštiti potrošača koji predviđa uvođenje registra „Ne zovi“ koji bi uspostavio RATEL, sa idejom da se građani posredstvom operatora upišu u ovaj registar kako bi iskazali nesaglasnost s tim da budu kontaktirani od strane trgovaca za svrhu direktnog oglašavanja. Vezano za primenu ove odredbe, važno je naglasiti negativan uticaj registra na rad mobilnih operatora u vidu velikih tehničkih, organizacionih i finansijskih problema, jer bi svi podnosioci zahteva sa teritorije cele Republike Srbije dolazili na prodajna mesta operatora kako bi dali, odnosno povukli saglasnost prema svim trgovcima u RS, gde bi zaposleni operatora morali da identifikuju podnosiocima, primaju zahteve, evidentiraju i potom ih svakodnevno šalju RATEL-u, i pritom i odgovaraju za tačnost unetih podataka.

PREPORUKE SAVETA

- Unapređenje propisa i njihovog tumačenja u oblasti izgradnje radio-baznih stanica i zaštite od nejonizujućeg zračenja:
 - a) izdavanje smernica lokalnim samoupravama od strane Ministarstva za zaštitu životne sredine doprinelo bi prestanku prekomernog pozivanja i paušalnog tumačenja načela zabrane izlaganja izvoru nejonizujućeg zračenja i načela srazmernosti iz Zakona o zaštiti od nejonizujućeg zračenja od strane lokalnih sekretarijata za zaštitu životne sredine;
 - b) u saradnji sa Ministarstvom građevinarstva i infrastrukture i Ministarstvom državne uprave i lokalne samouprave, potrebno je izvršiti edukaciju stručnih službi u lokalnim samoupravama, u cilju uklanjanja prostornih ograničenja za izgradnju i postavljanje mobilne telekomunikacione infrastrukture;
 - c) u skladu sa uporednom praksom razvijenih zemalja EU, kao što su Nemačka i Finska, ali i zemalja iz regiona (npr. Hrvatska), predlažemo da se telekomunikacioni objekti mobilne telefonije izuzmu sa Liste 2 Uredbe o utvrđivanju liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu, kako bi umesto izrade procene uticaja na životnu sredinu za svaku pojedinačnu baznu stanicu bilo dovoljno da se pre njenog puštanja u rad lokalnoj samoupravi dostavi obaveštenje o postavljanju bazne stanice zajedno sa relevantnim tehničkim podacima o baznoj stanici, kao i merenje nakon puštanja stanice u rad, pri čemu lokalna samouprava ima mogućnost inspekcijuskog nadzora;
 - d) ukidanje pojma „izvora od posebnog interesa“, s obzirom na to da je za sve izvore neophodno kontrolno merenje, pa nema razloga izdvajati izvore od posebnog interesa;
 - e) ukidanje ograničenja za bazne stanice (posebno za one tipa roof top) iz urbanističkih planova, u smislu minimalno potrebne udaljenosti gde mogu da se postave bazne stanice u odnosu na susedne objekte, s obzirom da za to ne postoji nikakvo utemeljenje, niti naučno niti u propisima koji regulišu oblast zaštite od nejonizujućeg zračenja.
 - f) omogućiti prelazak iz komplikovanog administrativnog sistema izdavanja pojedinačnih dozvola za korišćenje radio-frekvencija za bazne stanice u sistem evidentiranja (notifikacije) putem jedinstvene kontaktne tačke (tzv. „single point of contact“) u vidu javnog portala u nadležnosti RATEL-a.
- Zajednička saradnja države i industrije pri izboru modela i termina javnog nadmetanja za prava korišćenja radio-frekvencijskog spektra namenjenog za razvoj 5G tehnologije – operatori predlažu i zalažu se za jednostavan model aukcije u cilju prodaje onih opsega koji su najpotrebniji iz perspektive tehnologija koje se koriste i zahteva tržišta, uz cenu koja će omogućiti nesmetan razvoj nove tehnologije i njenu brzu implementaciju, u skladu sa pozitivnim primerima iz okruženja.
- Usvajanje novog Zakona o elektronskim komunikacijama i donošenje ključnih podzakonskih akata za dalji razvoj tržišta u što kraćem roku. Očekuje se da novi zakon donese značajan pomak u digitalizaciji korišćenja telekomunikacionih servisa, posebno vezano za zaključivanje ugovora i izdavanje računa u digitalnom obliku.
- Usvajanje novog Zakona o širokopojasnoj infrastrukturi (usklađen sa Direktivom 2014/61/EU o merama za

smanjenje troškova postavljanja elektronskih komunikacionih mreža velikih brzina, kao i sa Direktivom 2018/1972 o Evropskom zakoniku o elektronskim komunikacijama) kao i Direktive 2014/61/EU o merama za smanjenje troškova postavljanja EK mreže velikih brzina, koji će na detaljan način definisati prava korišćenja i pristupa infrastrukture

- Ukinuti izdavanje formalne dozvole za korišćenje radio-frekvencija u okviru licenciranog radio-frekvencijskog spektra (stečenog po osnovu javnog nadmetanja) koja se odnosi na naknadu za izdavanje i produženje pojedinačne dozvole za korišćenje radio-frekvencije za radio baznu stanicu u određenoj elektronskoj komunikacionoj službi.
- Prilikom pregovora o međunarodnim sporazumima iz domena elektronskih komunikacija (posebno u vezi sa regulacijom rominga), potrebno je organizovati proces javnih konsultacija i u njega uključiti predstavnike industrije, kako bi se sagledale tehničke specifičnosti, rokovi i finansijske implikacije u cilju povećanja predvidljivosti poslovanja.
- Aktivnija uloga Vlade u cilju suzbijanja teorija zavere i lažnih vesti o 5G tehnologiji, radi sprečavanja napada i ometanja rada kritične telekomunikacione infrastrukture neophodne za pružanje osnovnih usluga elektronskih komunikacija, kao što su govorna usluga i pristup internetu.
- Izmeniti član 37 Zakona o zaštiti potrošača i ukinuti obavezu operatora predviđenu predmetnim članom.
- Uključiti Savet stranih investitora u konsultacije za izradu podzakonskih akata radi primene člana 37 Zakona o zaštiti potrošača.
- Izdavanje pozitivnog mišljenja Narodne banke Srbije o pružanju usluge Direct Carrier Billing po EU modelu, kako bi se omogućila direktna naplata digitalnih sadržaja sa Google Play i Apple Store-a posredstvom telekomunikacionih operatora po EU modelu (po uzoru na model naplate usluge parking servisa).
- Usvajanje novog Pravilnika o prenosivosti broja za usluge koje se pružaju preko javnih mobilnih komunikacionih mreža i Pravilnika o prenosivosti broja u javnim telefonskim mrežama na fiksnoj lokaciji, u što kraćem roku nakon usvajanja novog Zakona o elektronskim komunikacijama.
- Prilikom pregovora o međunarodnim sporazumima radi implementacije RLAH+ režima u regionu Zapadnog Balkana pravovremeno konsultovati predstavnike operatora.